

## Kerstbengels

**Een ludieke wervingsactie van Stichting Vrij dertig jaar geleden waarbij vrijwilligers in streepjespakken in een kooi op een wagen in het centrum van Amsterdam rondreden, trok de altijd goedlachse en dikbuikige Rob Hartman over de streep om als vrijwilliger gevangenen te gaan bezoeken. Robs motivatie was om mensen die door familie en vrienden in de steek waren gelaten en hulp nodig hadden, de helpende hand toe te steken. In al die jaren heeft de vrijwilliger doelbewust nooit aan de gevangenen gevraagd waarom ze vastzitten. De reden: ‘Omdat anders mijn mening en vooroordelen het contact zouden belemmeren.’**

‘Ze mogen alles aan me vragen en overall over praten: voetbal, politiek, de hoge huurprijs, zolang het maar niet over de zaak gaat, want ik ben geen raadsman’, zegt Rob breed grijnzend. In het begin van zijn lange vrijwilligerscarrière bezocht Rob iemand die na twee jaar over werd geplaatst naar de koepelgevangenis in Breda. Omdat deze gevangene nog een poosje moest brommen, haalde Rob op diens verzoek zijn huis leeg en regelde de opslag van de inboedel. Hij bezocht de man trouw elke maand door helemaal vanuit Amsterdam op en neer naar Breda te reizen. ‘Aan het reizen en bezoeken was ik een hele dag kwijt.’ Rob bezocht ook buitenlandse gevangenen, Duitsers, Engelsen en Spanjaarden, die hun straf noodgedwongen achter de Nederlandse tralies moesten uitzitten. ‘Met Duitsers en Engelsen kon ik goed praten, maar mijn Spaans was net aan voldoende om een woordje met Spaanstalige gevangenen te kunnen wisselen.’

Naast het bezoeken begeleidde Rob twintig jaar geleden ook gevangenen tijdens de zogenaamde sollicitatiedag wanneer zij het einde van hun detentieperiode naderden. ‘Er viel alleen niets te solliciteren’, aldus Rob. ‘In plaats daarvan ging ik samen met de gedetineerden een dagje op stap: kleding kopen, een paspoort regelen of een filmpje in de bioscoop kijken.’ De vrijwilliger regelde daarnaast ook allerlei andere zaken voor de gedetineerden. Hij deed de noodzakelijke boodschappen zoals het kopen van onderbroeken, scheerschuim en aftershave en hij boekte ook geld voor de gedetineerden over van hun privérekening naar de ‘gevangenisrekening’. Rob is van mening dat dit soort zaken eigenlijk gedaan zouden moeten worden door de reclassering en het maatschappelijk werk, ‘maar deze essentiële dingen worden steeds vaker afgestoten en komen dan voor rekening van onder andere vrijwilligersorganisaties als de Stichting Vrij.’

Vanwege het personeelstekort en de bezuinigingen bij justitie, was er op een Kerstochtend geen begeleiding voor een gedetineerde die bij zijn moeder op verlof het Kerstontbijt zou nuttigen. Rob werd gevraagd deze gevangene vanuit het huis van bewaring aan de Tafelbergweg in Amsterdam met de auto naar de moeder in Amsterdam – Noord te brengen om 08:00 uur in de ochtend. Goed als Rob is, deed hij dat uiteraard zonder te aarzelen. Maar de vrijwilliger laat zich niet alles gezeggen. Vijftien jaar geleden ging Rob eens nietsvermoedend voor bezoek naar de Bijlmerbajes, toen de bewaking hem vroeg zijn kleren en ook zijn onderbroek uit te doen voor visitatie. De gevangenenbewaarders dachten dat Rob drugs in zijn lichaam had binnengesmokkeld. Dit werd Rob al te gortig en hij weigerde dan ook mee te werken aan het intieme visitatieonderzoek. ‘Ik ben zo de gevangenis weer uitgelopen, want ik laat me absoluut niet betasten.’ Stichting Vrij klaagde bij de Bijlmerbajes, die verklaarde dat het een misverstand betrof en dacht dat de vrijwilliger een familielid was. De gevangenis bood haar excuses aan voor dit incident, maar Rob besloot zich na dit voorval in het vervolg meer te gaan richten op hand- en spandiensten voor de gedetineerden buiten de muren van de gevangenis.

Tegenwoordig bezoekt Rob onder meer samen met andere vrijwilligers de woningen van gedetineerden die net zijn opgepakt, om kleding en post op te halen en bij de gevangenis af te leveren en ook om persoonlijke eigendommen veilig te stellen. ‘Soms komen we in huizen waarvan de ramen en deuren gewoon nog open staan’, vertelt Rob verbaasd. ‘Ik heb zelfs een keer een warme douche uitgezet die drie weken lang water stond te verspillen.’ Ook gaat Rob geregeld naar het centraal station om daar spullen uit de kluisjes van gedetineerden te halen die hier al maanden liggen opgeslagen. Rob is zelfs een keer met een stagiaire naar de vogelopvang in de Bijlmermeer gereden om hier de papagaai van een gedetineerde op te halen, die na zijn arrestatie door de dierenbescherming in beslag was genomen. ‘Maar toen we de papagaai in de gevangenis afleverden, bleek het de verkeerde vogel te zijn en hebben we het beestje maar weer naar de vogelopvang teruggebracht’, lacht Rob buikschuddend.

Eén van Robs hoogtepunten in zijn carrière als vrijwilliger is toen hij verkleed als Kerstman samen met een groepje enthousiaste vrijwilligers en stagiaires van de Stichting Vrij, honderden Kerstkaarten ging afleveren bij de Bijlmerbajes. Omdat het populaire tv-programma RTL – Boulevard de Kerstkaartenactie kwam filmen, had Rob zijn nostalgische BMW – motor met zijspan uit 1965 van stal gehaald en meegenomen naar de gevangenis. Met zijn dikke buik gekleed in het te krap zittende Kerstmannenpak en een lange witte baard aan zijn kin en een grote koperen bel in zijn hand, ging hij op het zadel van de motor zitten. In het zijspan zat de charmante stagiaire Joyce die zich in het veel te ruim zittende streepjespak had gehesen waarin John van den Heuvel de fotoshoot had gedaan, waarvan het resultaat op de kaft van deze verhalenbundel is te bewonderen. Samen reden Rob en Joyce op de motor een aantal rondjes op het terrein voor de Bijlmerbajes, terwijl Rob in zijn ene hand het stuur vasthield en in zijn andere hand de koperen bel deed luiden. ‘Ho, ho, ho ho. Mery Christmas’, joelden Rob en Joyce luid. Het hele tafereel werd gefilmd door de cameraploeg van RTL – Boulevard. De bewaking kon de actie echter niet waarderen en stootte met tenminste vijftien man sterk naar buiten. ‘Stop onmiddellijk met filmen! Dit is streng verboden!’, sneerde de bewaking. Maar omdat de filmploeg buiten het hek van de gevangenis opnames maakte, kon deze ‘openbare ordeverstoring’ wettelijk gezien niet worden verboden. Nadat de gemoederen waren bedaard en uitleg was gegeven over het nut van de Kerstkaartenactie om gevangenen met Kerst niet te vergeten, verleende de bewaking toestemming om onder toezicht van de camera de honderden Kerstkaarten in de brievenbus van de Bijlmerbajes te deponeren. ’s Avonds deden Albert Verlinde en John van den Heuvel in RTL – Boulevard verslag van deze geslaagde Kerstkaartenactie onder de aankondiging Kerstbengels.